

da el 1238 als homes de Barcelona (SSiv. 2913). En fi també tenim dada ben antiga de «l'alqueria de *Maçalfaça* en doc. de 1266, publ. per Mtz.Fdo. (*Doc.Val.ACA*) I, (685), que tampoc hi ha cap raó per assignar a *Massalfassar*.

Pel que fa a les tres variants *-faça*, *-facén* i *-acén*, sí que són perfectament conciliables entre elles, com a resultats de l'àr. *ḥasān* 'bell, formós, bo' (*RMa.* «pulcher, bonus» 544 etc), ètimon també de *Benifassà* (Morella). Resultats normals fonèticament, puix en la terminació, la *a* darrere *s*, sonava *-ān* en vulgar, però *-ān* segons la pron. culta. Les altres dades que dóna SSiv. 1266, 1340 i 1411 es deuen referir totes a aquesta antiga alqueria de València, el nom de la qual deu haver caigut en oblit, recobert el lloc per la creixença de la ciutat.

L'ETIM. del 9) és diferent, en canvi, car ha de tenir *-r*: és l'àr. *ḥaṣṣār* 'esparter, estorer' (glossat «qui facit stores» amb el mot català, com derivat de *ḥaṣīri ḥiṣāra* («storium», *RMa.* 592.5f, 87b). Doncs *manzal al-ḥaṣṣār* 'l'alberg de l'esparter'; inútil suposar, com Oliver-Asín, que es partís d'un ús d'aquest mot panaràbic (*PALc.*, Dozy etc.) com NP de persona.

De *ḥaṣṣār* ve un altre NL *L'Alfassar*, pda. de Sollana (xxxI, 39. 85); car en aquests pobles abundava la gent d'aquest ofici: a Albalat (5 k. lluny d'allí) hi ha el carrer de l'Esparteria (xxxI, 50.7): aquí cal probt. partir del plural aràbic *Al-ḥaṣṣārīn*, que s'usava precisament com abstracte dels noms d'ofici en l'àrab vulgar hispànic, p.ex. *ṣapatairīn* traduït «*çapateria*» per *PALc.*, i v. els art. *Alfarrasí*, *Alfajarín* etc. (supra); car l'accent podia recular a la síl·laba penúltima quan era llarga i llavors *alḥaṣṣārīn* també donava *Alfassarí*.

Un altre compost d'*Alfaçar* va existir més al Nord, prop de Cabanes de l'Arc: segons un doc. del S. XIII, s'hi citen unes alqueries de *Tabalfazar* (i *Beniayxo*), que afrontaven amb Vilafamés (p.p. Betí *El Castell de Miravet*, 297ss.); i Font Rius, *C.d.P.* § 291, pp. 425.4f., 426.8, 427.2): compost de *taba al-ḥaṣṣārīn* 'el districte o rodalia dels esparters'. I un NP *Abinalfazar* consta com NP d'un «mauro nomine *Abinalfazar*» en dos docs. de 1151, del *Cart.* de Poblet (pp. 119 i 208).⁴

11) MASSALIÓ, poble del Matarranya, entre Maella i Calaceit.

Pron. masalió als pobles de la rodalia, des de Faió, Nonasp i Maella fins a Lledó, Freixneda i Fòrnols; *masaleó* a La Portellada (xv 30ss., 47-82).

MENCIONS ANT. 1280: *Maçaleon* (3 cops) (Rius, *Rat-Dec.Hisp.* II, 103, 112); 1328: *Massaleó* (*BABL* v, 118); S. XVI: *Maçaleon*, en Zurita (*RFE* xxxIII, 64).

Gentilici: *massalioné* (r) s a Nonasp, *massalionesos* a Maella (xvi, 82, 73)); poc usat *massalions* a la Vall del Tormo (xvi, 67); humorístic: *los pelats* (allí i a

Maella). Dita tòpica: «Massalió: mans al canó», recordant una defensa que feren del poble.

ETIM. *manzal al-'uyūn* 'l'hostal de les fonts', de 'uyūn pl de 'ain 'deu, font'. Vegeu més en *E.T.C.* II, 1006; en particular els noms paral·lels *Montlleó*, (Maestrat) < *mā l-'uyūn* 'l'aigua de les deus'; *Leião* prop de Lisboa; i *fibraleón*, prov. de Huelva, amb *-r* afegida a *ḡābal al-'uyūn* 'muntanya de les deus' que apareix com *gibel al-'uyūn* en l'Edrissi, i en Yaqut (*RLus.* II, 337; Alemany, *Geogr.Aut.Ar.* 87). Segons Silveira (*RLus.* xxxv, 76-77) una font aràbiga dóna notícia d'un homònim *Jebblalaium* pres pels cristians l'a. 1228, en les fronteres de València.

12) *Massal(m)ardà*, o *-ardan*. Antiga alqueria del te. d'Alboraia-Almàssera, de la qual ja hi ha 5 cites en el *Rept.* (Bof. 155, 182, 281, 372 = ed. fac. Rib, p. 26).

Vegeu detalls a l'article *marrà*, en la variant *mardà*, que era mossàrab com hem vist en aquest article, a propòsit d'*Aben-Mardanix*. Seria possible però més rebuscada i poc probable la hipòtesi que s'hagués format amb el NP germànic *Amaldan*, que ha donat el del poble de *Maldà* (art.supra); caldria admetre llavors una dissimilació de *-l-l* (> *-r*) en *Massal - Amaldà*, i etim. pop. *mardà*.

13) *Maçalterraç*, terme i alqueria a Val. (*Rept.* 162); amb una variant *Rabal Terraç* dins la ciutat de València, en molts passatges del *Rept.* (Bof. 1773, 191, 195, 212, 323, 234, 259, 257). Format amb *raḥl*, 'rafal' i amb *tārrās* 'manufactor d'escuts', derivat de *turs* «scutum» (*RMa.* 573), que també s'ha usat com a NP (*Tarràs* i *Tàrraz* a Algèria: *GGAlg.*).

14) MASSALUCÀ, La Pobla de~, nom d'un municipi de la Terra Alta, uns 15 k.NO. de Gandesa, i uns 7 al Sud de Faió i de l'Ebre. Popularment el poble s'anomena *la pòbbla*, ras i curt, sense el determinatiu, com sol passar amb les localitats dites *La Pobla*.

Parò *Massalucà* és el nom d'un extens i antic paratge que s'estén fins al terme dels dos mun. veïns, Batea i Villalba dels Arcs, nom que la gent d'allí, segons informa el Sr. Monner, ha pronunciat sempre *Massalucà*, amb accentuació aguda. Però com que la nomenclatura oficial havia trobat aquest nom només en mapes, s'havia acceptat la forma viciosa *Massaluca*, (com si dugués l'accent en la *u*), ço que importaria rectificar pertot.

Com ens informa Antoni Monner, en el seu llibre *Toponímia de Gandesa i el seu terme municipal*, 199 pp. (Tarragona, 1975), es troba en un llibre de censals de 1564 la frase i grafia «una heretat d'*Amassalucar* frontera --- y ab terme de Batea», i en un doc. de 1698 «la Pobla de *Massalucan*». Aqueixa *-r* era tardana grafia arbitrària per ultracorrecció de l'em-